

MIÉRT ÍGY?

Eger szakmai egyeztetés nélkül döntött a gyerekotthon bezárásáról

Az írás egy helyi ügyről szól. Nem sok embert érint. Érdektelennek tűnhet sokak számára, hiszen van ilyen bőven manapság. Mégis úgy gondoltuk, a SZETA Egri Alapítványának dolga, felelőssége, hogy összegezze és véleményezze a történeteket. Annál is inkább, mert az intézmény bezárása, illetve annak módszere remekül tükrözi azt, mi folyik ma Magyarországon. Egerben is így mennek a dolgok...

(1) A TÖRTÉNET RÖVIDEN. A SZETA Egri Alapítvány 1998 óta a Gyermekvédelmi törvényben (Gyvt.) meghatározott gyermekjóléti alapellátásként működtet gyermekek átmeneti otthonát saját ingatlanában (Eger Felnémet városrészében). Az intézményt 1998 és 2005 között az Eger várossal kötött ellátási szerződés keretében működtettük (a Gyvt. szerint a 20 ezer főnél népesebb városoknak kötelező a szolgáltatás biztosítása). 2006-tól az Egri Kistérség Többcélú Társulásával kötöttünk feladatellátási szerződést, így az Egri kistérség 17 településéről fogadjuk a gyerekeket. (A kistérségi társulás eddig kiegészítő normatívát kapott a közösen fenntartott intézményre. Ez a legfőbb motivációs eszköz jövőre megszűnik. Jelenleg – szükség esetén – a kistérségen kívülről, Heves megye más településeiről is fogadjuk gyerekeket) A 12 férőhelyes (kertes családi házban kialakított, kétszintes) otthonba olyan gyerekek kerülnek be legfeljebb 12 hónapra (ami meghosszabbítható 6 hónappal, illetve a tanév végéig), akik valamilyen krízishelyzet miatt kerültek ki családjukból. Bentlétük alatt a szülők felügyeleti joga nem szűnik meg, a szülők térítési díjat fizetnek, jellemzően kapcsolatot tartanak a gyerekekkel (a gyerekek is hazalátogatnak). A gondozás célja, hogy a gyerekek megfelelő körülmények között folytathassák életüket (a szükségletek kielégítése mellett számos szolgáltatást, programot biztosítunk számukra), illetve a családi problémák kezelésével, oldásával visszakerülhessenek családjukba. Ez nem mindig sikerül, és előfordul, hogy szakellátásba kerülnek tovább gyerekek.

A jelenlegi fenntartási struktúrában az intézmény igazgatója Tóth Helga (Egri Kistérség Többcélú Társulás Munkaszervezete), szakmai vezetője Tóth Júlia (szintén a munkaszervezet alkalmazottja). A gyermekek átmeneti otthonának napi szakmai munkáját és munkaszervezését az Alapítvány kuratóriumi elnöke irányítja. A város többször lebegtette a gyerekotthon megszüntetésének lehetőségét, konkrétumokat azonban sosem mondott, szakmai egyeztetést erről sosem kezdeményezett. **2012. november 21-én Dr. Palotai Zsuzsanna, az önkormányzat Egészségügyi, Szociális és Családvédelmi Irodájának vezetője e-mailben ezt a tájékoztatást küldte az Alapítvány elnökének:** „Zsuzsa, Valószínű, hogy január 1-től a CSANA, a Családok átmeneti otthona és a helyettes szülői hálózat azok, amiket működtetni fogunk. Eger, gesztor-településként, de másokkal társulva. A gyermekek átmeneti otthona - Te is tapasztaltad – óriási többletforrásokat igényel, még a kistérségi emelt normatíva mellett is „öltük” egymást. Eger sem tudja ezt vállalni jövőre, így a végképp bent maradó gyerekeket helyettes szülők vállalják, vagy ha indokolt, anyástól-apástól megpróbáljuk a CSÁO-ban.” **Maradt tehát egy hónap karácsonyig arra, hogy a gyerekeket, a szülőket és a dolgozókat felkészítsük a megváltozott helyzetre. A SZETA Egri Alapítványa azzal a kéréssel fordult az önkormányzathoz, hogy a tanév végéig (6 hónapra) hosszabbítsák meg a fenntartást, hogy egyrészt megfelelő szakmaisággal lehessen felkészíteni a gyerekeket és családokat a változásra, másrészt itt fejezhessék be a megkezdett tanévet a gyerekek. 2012. november 29-én Eger város közgyűlése – 3 ellenszavazat ellenében (Csarnó Ákos LMP, Császár Zoltán független, Pál György MSZP) – minden gondolkodás, probléma nélkül megszavazta az intézmény decemberi**

bezárást. A baj az, hogy a képviselők nem feltétlenül voltak tisztában azzal, miről is szavaztak. Az előterjesztés a közgyűlés 29. pontjaként szerepelt, szövegében az „ügyről” a képviselők mindössze ennyit olvashattak: „III. A Társulások által ellátandó feladatok 2013. január 1-től: egészségügyi alapellátásban: házi orvosi, házi gyermekorvosi ügyelet; gyermekjóléti alapellátásban: családok átmeneti otthona, helyettes szülői hálózat, családi napközi; állati hulladék-kezelés.” Ez a helyzet, amihez hozzá tartozik még, hogy Alapítványunk eddig sem ragaszkodott ahhoz, hogy működtesse a gyermekotthont. **Ahhoz azonban kötelességünk ragaszkodni, hogy a gyerekek ne kerüljenek ilyen helyzetbe, és ahhoz is, hogy a város megyeszékhelyként – nélkülünk is – fenntartsa ezt a gyermekjóléti szolgáltatást.**

(2) A HELYZET. Tudjuk, hogy a települési önkormányzatoknak most nem könnyű, korábban sem volt az. Kevés a pénz, sok a bizonytalanság. Jövőre iskolák és más intézmények kerülnek közvetlen állami fenntartás és irányítás alá. 2013. január 1-től megszűnnek a kistérségek, helyüket a (rég)múltat idéző járások veszik át. Ez önmagában jelentős változás, amelyre fel kell készülni, amit meg kell szervezni. Probléma, hogy a kistérségi társulásoknak, illetve az azok által fenntartott intézményeknek járó kistérségi kiegészítő normatíva a járásokat már nem illeti meg. Megszűnik ezzel a települések közötti együttműködések, a közösen fenntartott intézmények legfőbb motivációs eszköze.

Az Egri Kistérség (illetve az Egri Kistérség Többcélú Társulása) jelenleg még 17 településből áll. Ezek jövő év elejétől – a 218/2012. (VIII. 13.) Kormányrendelet szerint – kiegészülnek Bátor, Egerbocs, Egercsehi, Hevesaranyos és Szűcs községekkel, így az Egri járásba 22 település fog tartozni. Az Egri kistérség – a 311/2007. (XI.17.) Kormányrendelet szerint – Magyarország 174 kistérsége közül a 31. legfejlettebb. Ez igen előkelő pozíció, főleg itt az ország legrosszabb helyzetű régiójában. A mintegy 84 ezer fős kistérség 17 települése közül 4 tekinthető hátrányos helyzetűnek (Egerbakta, Kerecsend, Verpelét, Tarnaszentmária), Eger pedig viszonylag jó helyzetű megyeszékhelyként erősen felfelé húzza a teljes kistérséget. A mai állás szerint az Egri járásba bekerülő öt új település mindegyike a – 47 leghátrányosabb helyzetű kistérség közé éppen be nem férő – Bélapátfalvai kistérség (50. a sorban) része. Az öt község között Egercsehi a legnépesebb (1500 fő), a másik négy faluban 400-700 lakos él. Hevesaranyos és Szűcs – a 240/2006. (XI. 30.) Kormányrendelet alapján – hátrányos helyzetű települések mind társadalmi-gazdasági, mind munkanélküliségi mutatóik szerint. 2010-es statisztika szerint a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő 0-17 éves gyerekek aránya az öt településen 58-91 százalék között változik. A Heves megyei átlag 41, az országos 33 százalék volt 2010-ben. Az Egri kistérség települései közül ezen a téren Andornaktályán a legjobb a helyzet, a 18 éven aluli gyerekek csak tizede kapja a támogatást. Hét településen (köztük a megyeszékhely) a gyerekek ötöde-harmada kap rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt, négy községben az arány 40-50 százalék. Egerbaktán és Verpeléten a korosztály mintegy kétharmada, Kerecsenden 80 százaléka kapja ezt a segítyt. Ezek az arányok nagyjából azt jelentik, hogy az érintett 22 településen összesen mintegy 4400 olyan gyerek él, akiknek családjában az egy főre jutó jövedelem nem éri el a 37 ezer forintot (egyszülős és tartósan beteg, fogyatékos gyereket nevelő családok esetében a 39 ezer forintot). Kicsit foglalkozva még a gyerekekkel: szintén 2010-es adatok alapján a veszélyeztetett gyerekek aránya a kistérség jobb helyzetű településein néhány (1-5) százalék (Egerben 5%), ugyanakkor Egerbaktán 21, Kerecsenden 25, Ostoroson 15, Tarnaszentmárián 14, Verpeléten 25 százalék az arányuk. (Az Egri kistérség átlaga 8 százalék, a megyei átlag 7, az országos 11 százalék.) **Az Egri kistérség – 2012. december végéig – összesen 12**

férőhellyel biztosítja a gyermekek átmeneti otthonát, mint gyermekjóléti alapellátást. A Belpátfalvai kistérségben egyetlen ilyen férőhely sincs. Nagyjából ez az a helyzet, amelyben a közgyűlés döntött az intézmény megszüntetéséről.

(3) MI FOLYIK ITT. Tudjuk, a gyerekek gyakran anyagi okok miatt kerülnek ki családjukból annak ellenére, hogy ezt a Gyvt. tiltja. Nem ritka, hogy a téli fűtési szezon, átmeneti pénzzavar, rossz lakáskörülmények miatt kerülnek be az otthonba, de családi konfliktusok, szétköltözések és egyéb problémák is állnak a háttérben. Nem egyszerűen kezelhető, gyorsan megoldható nehézségek ezek. A szülővel való intenzív kapcsolattartás, a gyerekek folyamatos támogatása, szakmai kísérése, a megfelelő (külső) szakemberek, körülmények és feltételek biztosítása célja a SZETA Egri Alapítványának. Ezek mellett rendszeresen fejlesztjük a gyerekek rendelkezésére álló eszközöket, cseréljük a bútorokat, gondozzuk a kertet. Összességében igyekszünk minél otthonosabbá, élhetőbbé tenni a házat, illetve magas színvonalon biztosítani (legalább) azokat a tárgyi feltételeket, amelyek a tanuláshoz, a képességgondozáshoz és készségfejlesztéshez szükségesek.

Mindezekhez képest igen elkeserítő az, hogy a megszüntetés kapcsán a SZETA Egri Alapítványával, a kuratóriumi elnökkel, a szakmai vezetővel senki nem egyeztetett semmiről. **Szakmai egyeztetésnek, párbeszédnek, átgondolt előkészítésnek – ahogy az országban sehol – Egerben sincs helye. Bezárjuk, megszüntetjük, kész – ezt most az irány.** Ezt erősíti az irodavezető idézett levele, amely szerint megoldják a dolgot helyettes szülőkkel vagy – ha összejön – beteszik a családok átmeneti otthonába a gyerekeket szülőstől. Ezekben az esetekben nem nagyon látszik, hogyan is lehetne legalább kitűzni azt a célt, hogy a gyerekek visszakérüljenek a családba, hogyan rendezhetné saját helyzetét, az otthoni környezetet az a szülő, aki – gyerekével együtt – maga is intézményben él. Miből gondolják, hogy az otthonban lévő gyerekek szülei családok átmeneti otthonába akarnak menni? Honnan tudják, mit akarnak a szülők, egyáltalán, milyen élethelyzetekben vannak? **További kérdések:** Hogyan viszonyulnak a szülők – akiknek felügyeleti joga nem szünetel, nem szűnt meg – ahhoz, hogy gyerekük, gyerekeik nevelőszülőkhöz kerülnek? Hol élnek ezek a nevelő szülők? Maradhatnak-e a gyerekek így jelenlegi óvodájukban, iskolájukban, ahová jellemzően nagy nehézségek árán sikerült beilleszkedniük? Maradhat-e például az az egerbaktai fiú a Pásztoryölgyi Iskolában, amely ebben a városrészben található, középosztálybeli, és igen nehezen tűri a roma és „kevésbé kezelhető” gyerekeket? (Elvégzése jelentős háttérmunkával, folyamatos konfliktuskezeléssel jár, mégis megéri, mert összehasonlíthatatlanul több esélyt jelent a jövőre nézve, mint a két éve megszűnt egerbaktai „cigány” alsó tagozat, vagy az ezeknek a gyerekeknek Egerben kijelölt két szegregáló általános iskola.) **Lenne miről beszélni...**

Ehelyett a november 29-i közgyűlésen **Martonné Adler Ildikó, önkormányzati képviselő (FIDESZ-KDNP)** azt mondja, hogy a jelenleginél méltóbb és színvonalasabb intézményt kellene létrehozni. Egyrészt úgy mondja mindezt a képviselő, hogy életében nem volt a gyermekek átmeneti otthonában, nem ismeri annak működését, az ott folyó szakmai munkát. Másrészt, minthogy a város éppen anyagi okokra hivatkozva zárja be az intézményt, a gyerekeket nevelőszülőkhöz helyezné vagy családotól betenné a családok átmeneti otthonába, elég különös az a felvetés, miszerint egy másik intézményt kellene létrehozni. Kevésbé meglepő a 30 éve pedagógusként dolgozó, egri Fidesz elnök hozzászólása, ha ismerjük 2012 áprilisában kiadott közleményét. Ebben azt hangsúlyozza (a „szocialisták tudatosan hazudnak” igen tartalmas megállapítás mellett), hogy Magyarországnak ma családbarát kormánya van. „Ezt szolgálja a családi adókedvezmény, és az is, hogy a kormány

visszaadta a Gyes-t és Gyed-et a kismamáknak.” Az nem áll a közleményben, hogy az adókedvezmény jelentős többletjövedelmet csoportosít a jómódú családokhoz, míg az alacsony jövedelműek nem vagy csak kismértékben tudják igénybe venni a kedvezményt. Az sincs benne, hogy a Gyes-t és a Gyed-et nem kellett visszaadni, azok korábban is voltak, a változás annyi, hogy 2011. január 1-től a gyes (ismét) egy évvel tovább (2 helyett 3 évig) vehető igénybe. **Igen, a kormány és annak büvöletében működő Eger város vezetése családbarát. A jómódú, „polgári” családok barátja.** De nem barátja a szegénységben élő, hátrányos helyzetű, „problémás” családoknak, és nem is igen szeret rájuk költeni.

Mindenesetre az előterjesztésben többek között az áll, hogy „A társulás megszüntetése esetén a társulásban ellátott kötelező önkormányzati feladatok ellátását a településeken a jövőben is biztosítani kell.” Később: „A fenntartáshoz szükséges normatívák csökkenése, és 2013. július 1-ét követő megszűnése (!), továbbá a jelenleg a Társulásban ellátott feladatok újragondolása miatt javaslat merült fel az EKTcT Munkaszervezetének racionalizálására, illetve jogutód nélküli megszüntetésére vonatkozóan oly módon, hogy a Munkaszervezet által eddig ellátott feladatokat Eger Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala lássa el. Eger MJV Önkormányzata a szakszerű feladatellátás folytonosságának biztosítása érdekében a Polgármesteri Hivatal hivatali szervezetén belül a szakirodákon keresztül képes lenne a feladatok hatékony ellátására.” Az előterjesztő, **Habis László polgármester** azt mondta, több megoldási javaslatot dolgoztak ki. Az egyik, hogy helyettes szülői hálózatot vonnak be, a többi nem ismert. **Kérdés, hol vannak ezek a kidolgozott javaslatok, miről szólnak, miért nem lehetett egyeztetni ezekről.** Persze ahogy Magyarország, úgy Eger sem erről szól ma.

Rázi Botond alpolgármester, Felnémet városrész önkormányzati képviselője 2012. november 12-én személyesen járt a gyermekek átmeneti otthonában, több kérdésben is egyeztetett az Alapítvány kuratóriumi elnökével. Ekkor lett volna alkalma körülnézni, felmérni, hogyan is nézünk ki, milyen körülményeket biztosítunk a gyerekek számára. Tóth Helga, intézményvezető sem most, sem korábban egyetlen munkatársi megbeszélést, tájékoztatást nem kezdeményezett. 2012. november 24-én személyesen ment el az intézménybe „körülnézni”, beszélt a szakmai vezetővel, és észlelte, hogy mindössze hat gyerek van a házban. Ez igen súlyos érvként szolgált a képviselőtestület előtt, hiszen ha a gyerekek fele haza tud menni családjához, miért is van szükség az otthonra. Az már senkit nem érdekel, hogy aznap szombat volt. Hétvégén a gyerekek – ha van erre fogadókészség és szándék – hazamehetnek szüleikhez, minthogy a cél nem az elszakítás, hanem a családba visszahelyezés, a sérülékeny szülői/családi kapcsolatok minél intenzívebb ápolása.

(4) JOG ÉS PÉNZ. Dr. Szalóczy Géza – weboldalunkon olvasható anyagában – részletesen elemzi a jogi környezetet. Eszerint a 32/2011. (VIII. 62.) önkormányzati rendelet szerint „*Eger Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlése a Ktt. 2 § (1) d) pontban nevesített család-, gyermek- és ifjúságvédelem feladatok közül az Egri Kistérség Többcélú Társulásának átadja: a családok átmeneti otthonában történő gyermekelhelyezés biztosításával kapcsolatos feladatokat és hatásköröket (...).*” Szükséges leszögezni, hogy a szerződést részben megalapozó, a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény helyébe lépett, a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 2013.01.01.-től hatályos rendelkezései sem változtatják meg érdemben a szerződés alapjául szolgáló jogi kereteket. Ellenkezőleg, a 13. § (1) bekezdésében kifejezetten előírja, hogy a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok közé tartoznak a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatások és ellátások.”

A bezárás indoka a pénz. Dr. Palotai Zsuzsanna levelében hangsúlyozta, hogy az intézmény mindig többletforrásokat igényel. A sajtónak azt nyilatkozta, hogy „ez a legdrágább szociális ellátási forma, ami a városban működik.” Az átmeneti gyermekotthon éves működésére a SZETA Egri Alapítványa 2012-re összesen 21,8 millió forintot kért a fenntartótól (kistérségi társulás). Ezzel szemben 17,2 millió forintot adott a kistérségi társulás, illetve ezen felül fedezte a nála alkalmazásban lévő szakmai vezető bérét és járulékait (kb. 2,3 millió Ft). (A kistérség alkalmazásában dolgozó intézményvezető effektív munkát a gyermekotthonban nem végez.) Ez összesen 19,5 millió forint. Ebből az állami normatíva (a kistérségi kiegészítő normatívával együtt) 11,97 millió forint, az otthon bevétele kb. évi 1 millió Ft. Összesen tehát mintegy 13 millió forint rendelkezésre állt a két forrásból, így a fenntartónak kb. 6,5 millió forinttal kell kiegészítenie az intézmény költségvetését. Ez Eger város 17,5 milliárdos költségvetésének nagyjából 0,04 százaléka. Ráadásul a 40 férőhelyes családok átmeneti otthona „túlfinanszírozott”, az állami normatívába bőven belefér a fenntartása. Így a gyermekotthon költségvetésének 6,5 milliós kiegészítését a fenntartó a családok átmeneti otthonának normatívájából finanszírozta. (A 2012-es költségvetési terv szerint egyébként a város 8,86 millió forintot költ önkormányzati díjakra, kitüntetésekre.) Az évek során a támogatási összeg vásárlóértékének jelentős csökkenése mellett igyekeztünk a színvonalat fenntartani, fejlesztéseket megvalósítani, miközben a nehézségekről, a minimális emelésről még csak tárgyalni sem volt hajlandó a város.

(5) VÉGEZETÜL

Kérjük Habis Lászlót, Eger város polgármesterét, hogy

- ismertesse az általa említett kidolgozott javaslatokat;
- kezdeményezzen szakmai egyeztetést a bezárás előkészítéséről;
- küldjön hivatalos értesítést az intézmény bezárásáról szóló döntésről.

Kérjük Martonné Adler Ildikó, önkormányzati képviselőt, hogy

- indokolja véleményét, miszerint intézményünk nem megfelelő szakmai színvonalon működik;
- küldje meg számunkra indoklását;
- ismertesse elképzeléseit egy „méltóbb és színvonalasabb” intézmény létrehozásáról.

2012. november 30.

Farkas Zsuzsanna, kuratóriumi elnök
(SZETA Egri Alapítványa)